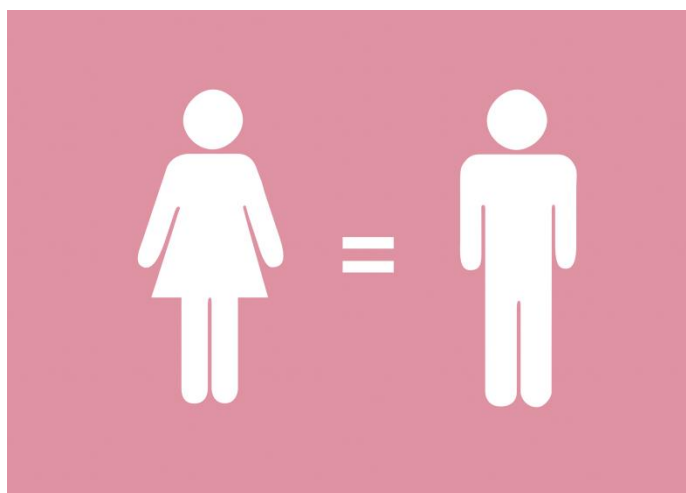

**ЛОКАЛНО АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ РОДНЕ
РАВНОПРАВНОСТИ ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА**

2019 – 2023

Увод

Родна равноправност подразумева једнаку заступљеност, моћ, утицај, расподелу одговорности, једнаке могућности за економску независност жена и мушкараца. Показатељи положаја жена, као и релативног положаја жена и мушкараца указују на неравноправну расподелу ресурса, моћи и могућности у различитим сферама друштвеног, економског и политичког живота. Родна равноправност је на глобалном нивоу дефинисана и као кључан предуслов развоја, а увођење родне перспективе у све политике, на свим нивоима, као главна стратегија за њено постизање. Родне неједнакости су и даље присутне у свакодневном животу и њихово отклањање захтева не само правно регулисање једнаких могућности, већ и промену приступа и примену у пракси, која ће омогућити да жене и мушкарци имају једнаку корист од развоја једне заједнице. До скоро, локална димензија остваривања родне равноправности није била посебно истакнута и обавезе дефинисане законима и међународним документима су се односиле најчешће на државе. Међутим, имајући у виду да су локалне самоуправе најближе потребама грађана и грађанки, као и да задовољавање потреба грађанки и грађана спада у надлежности локалне самоуправе, јасно се указала потреба и кључна улога локалних власти у остваривању равноправности и спречавању дискриминације.

Родна равноправност у локалним политикама је уједно и предуслов демократичности и доброг управљања на локалном нивоу, које је оријентисано на потребе грађана и грађанки.

Управо због значаја примене принципа родне равноправности на локалном нивоу, а недовољно јасне регулативе у том сегменту, Савет европских општина и региона донео је Европску повељу за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу и предузео низ акција за њену промоцију, али и установио кораке који ће осигурати њену примену. Тако Повеља подразумева израду Акционог плана за њено спровођење, али и међусобну сарадњу потписница која ће олакшати примену и размену добрих пракси. Европску повељу је до сада потписало преко 1300 локалних и регионалних управа широм Европе. Европска повеља усвојена је у општини Врњачка Бања, 22. децембра 2016. године.

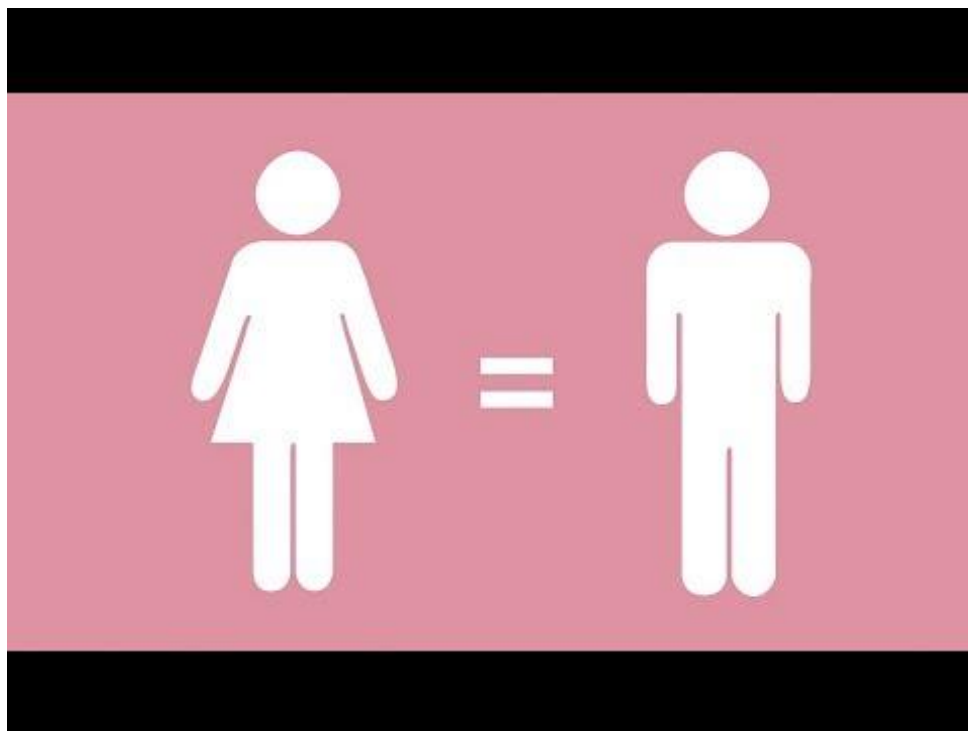
Тиме је општина Врњачка Бања преузела обавезу имплементације Повеље дефинисане самим документом:

1. Свака потписница Повеље ће, у прихватљивом временском оквиру, развити и усвојити Акциони план равноправности и надаље га примењивати.

2. Акциони план равноправности ће дефинисати циљеве и приоритете потписница, затим мере планиране за спровођење, као и додељена средства за спровођење Повеље и њом прописаних циљева. План ће такође дефинисати и време за имплементацију. Ако потписница већ поседује Акциони план равноправности, у том случају ће га само ускладити са релевантним питањима која се обрађују у Повељи.

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023

3. Свака потписница ће вршити детаљне консултације пре усвајања свог Акционог плана равноправности, а након усвајања ће га и представити различитим странама. Такође ће редовно извештавати јавност о напретку постигнутом кроз имплементацију плана.
4. Свака потписница ће вршити ревизију свог Акционог плана у складу са ситуацијом и саставиће план за сваки наредни период.
5. Свака потписница се слаже да ће у начелу деловати у складу са одговарајућим системом евалуације који ће бити успостављен како би се омогућила процена напретка при спровођењу ове Повеље, као и да пружи помоћ локалним и регионалним управама широм Европе при међусобној размени искустава о ефектним начинима постизања веће равноправности између жена и мушкараца. Потписница ће такође омогућити да њен Акциони план и сви други релевантни јавни материјали буду доступни у те сврхе.
6. Свака потписница ће писмено обавестити Савет европских општина и региона о потписивању Повеље, датуму и контакту за будућу сарадњу везане за Повељу.

Полазне основе

Међународни нормативно-правни оквир

Осим Европске повеље за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу, која је уједно и једини документ који се односи искључиво на локалну самоуправу, локалне самоуправе на поштовање принципа родне равноправности обавезују и национални документи у Републици Србији. Република Србија са друге стране преузела је обавезе у овој области ратификацијом и међународних докумената (Уједињених Нација и Савета Европе), али и применом оних који су на глобалном нивоу установљени као смернице и стратегије када је у питању побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности.

Конвенција Уједињених нација о укидању свих облика дискриминације жена (CEDAW)

Као потписница Конвенције, Србија је дужна да систематски и континуирано спроводи принципе Конвенције, као и да одговарајућим мерама и активностима спроводи препоруке Комитета и извести о напретку у овим аспектима у Националним извештајима који се CEDAW комитету подносе сваких 5 година. Почетни извештај о стању права жена у Србији презентован је на 38. сесији Комитета, 2007. године. На основу извештаја, CEDAW Комитет је произвео закључке и препоруке за унапређење положаја жена и родне равноправности у Србији.

Пекиншка декларација и Платформа за акцију представља најширу политичку основу за креирање политика, стратегија и планова за остваривање родне равноправности. Она предвиђа велики број мера и активности за унапређење положаја свих жена, које су садржане кроз 12 стратешких области. Пекиншка платформа не обавезује само државу, него и друге актере и пружа препоруке за деловање на свим нивоима. Осим ових, бројни су документи који се односе на поштовање људских права и људских права жена и других маргинализованих група.

Низ других међународних докумената се односи на поједине аспекте положаја жена, као групе у неповољнијем положају, као што је учешће у одлучивању, положај жена на селу, положај Ромкиња, сузбијање родно заснованог насиља над женама и слично. Већина ових докумената је представљала основ за израду националног нормативног и стратешког оквира за остваривање родне равноправности.

Домаћи нормативно – правни оквир

Релевантни домаћи закони и политике које су значајне за равноправност полова на локалном нивоу су: Устав Републике Србије, Закон о равноправности полова, Закон о забрани дискриминације, Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање равноправности између полова 2016-2020, Акциони план за спровођење стратегије за побољшање положаја жена и унапређивање равноправности између полова 2019-2020.

Овим документима су уједно и дефинисане обавезе и могућности локалних самоуправа.

Устав Републике Србије гарантује једнакост мушкараца и жена и државну политику једнаких могућности (чл. 15 Устава).

Закон о равноправности полова предвиђа да се органи јавне власти ангажују на развоју политике једнаких могућности у свим областима друштвеног живота, као и да тај процес треба да буде реализован кроз равноправно учешће жена и мушкараца у свим фазама планирања доношења и спровођења одлука које су од утицаја на положај жена и мушкараца (члан 3).

Закон дефинише директну, индиректну дискриминацију на основу рода, као и низ посебних правила којима се спречава, отклања дискриминација у различитим областима: запошљавању, социјалној, здравственој заштити, образовању, култури и спорту, као и у области породичних односа (посебно у питањима насиља у породици), у области информисања и судске заштите. Закон предвиђа и успостављање родно осетљивих статистичких података и евиденција, али и оснивање тела за равноправност полова на локалном нивоу (члан 39), као и њихову кључну улогу. Такође, одредбе Закона које се односе на учешће у одлучивању и друге аспекте дужне су да поштују и јединице локалне самоуправе.

Закон о забрани дискриминације дефинише дискриминацију као „свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима“ (члан 2). У истом члану Закон дефинише да се дискриминацијом не сматрају посебни облици заштите појединих група, као што су труднице, породиље, родитељи, особе са инвалидитетом, малолетници и други, односно омогућава афирмативне акције.

Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање равноправности између полова 2016 - 2020 предвиђа шест главних циљева: повећање учешћа жена у процесима одлучивања и остваривање равноправне заступљености; побољшање економског положаја жена и остваривање равноправности у области економске партиципације; остваривање равноправности у образовању, побољшање здравља жена и унапређивање равноправности полова у здравственој политици; превенцију и сузбијање насиља над женама и унапређење заштите жртава насиља; уклањање родних стереотипа у медијима и промоцију равноправности полова. У акционом плану за спровођење Националне стратегије локалне самоуправе су означене као носиоци активности и препоручене су активности које треба да спроводе и мере које треба да предузимају у оквиру шест области које обухвата Стратегија и НАП.

У области одлучивања, локалне самоуправе су дужне да обезбеде поштовање заступљености од најмање 30 % мање заступљеног пола (жена) у представничким телима, позицијама извршне власти, јавних предузећа и установа, али и да спроводе афирмативне мере и улажу напоре за укључивање жена из вишеструко маргинализованих група у процесе доношења одлука. Такође, општине су дужне да чвршће установе функционисање локалних механизма за равноправност полова који ће пратити поштовање принципа родне равноправности у локалним политикама.

У оквиру доношења буџета и економског развоја НАП предвиђа родно буџетирање на локалном нивоу и родно осетљиве буџетске линије, као и афирмативне мере на запошљавању жена и подстицању женског предузетништва, у оквиру активности локалних институција.

У стратешкој области образовања, предвиђене су активности локалних самоуправа на описмењавању старијих жена, посебно у неразвијеним сеоским подручјима и Ромкиња, као и стипендирање жена и девојчица, организовање обука о коришћењу информационо-комуникационих технологија које ће бити доступне женама.

Промоција женског спорта, улагање и подстицање женског спорта, као и учешће жена у одлучивању у спорту и спортским организацијама значајни су аспекти унапређења здравља жена.

Иако је Србија усвојила Стратегију за борбу против сексуалног и родно заснованог насиља и НАП дефинише активности локалних самоуправа за борбу против родно заснованог насиља, ово се односи првенствено на праћење броја пријављених и процесуираних случајева. Женама је, у случајевима насиља, поред материјалне подршке коју Центар одобрава (у случајевима насиља одобрава се новчана социјална помоћ, на основу Закона о социјалној заштити и једнократне помоћи по Одлуци о социјалној заштити општине Врњачка Бања) потребна је и психо-социјална подршка, која је могућа кроз рад Саветовалишта за брак и породицу (који постоји у оквиру Центра за социјални рад, али због недостатка финансијских средстава не функционише). Центар за социјални рад Врњачка Бања је са свим релевантним актерима на нивоу општине потписао 2014. године "Протокол о сарадњи и заједничном деловању за ефикасно оставривање и спровођење заштите жртава насиља у породици и женама у партнерским односима на подручју Врњачка Бања". Циљ протокола јесте успостављање сарадње на локалном нивоу између установа, органа и организација чија је сарадња и заједничко деловање неопходно за ефикасно остваривање и спровођење заштите жртава насиља у породици и женама у

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

партнерским односима. Потписници Протокола су Општина Врњачка Бања, ПУ Краљево, Полицијска станица Врњачка Бања, Основни суд Краљево, судска јединица Врњачка Бања, Више јавно тужилаштво Краљево, Дом здравља "Др Никола Цамић", Актив предшколских установа општине Врњачка Бања, Актив директора основних и средњих школа..

Потписивање Протокола о сарадњи институција одн. његова примена, формирање услуге Прихватилиште за жртве насиља у породици (привремени смештај лицима у случајевима акутног стања насиља у породици), рад са жртвама насиља у Саветовалишту за брак и породицу, **формирање мобилних тимова (сматрам да треба избацити, јер мобилни тимови немају значај код насиља над женама, у тим случајевима реагује првенствено полиција, хитна помоћ и дежурни радник Центра за соц.рад) ,** организовање едукација (обука) за институције и организације и кампање за подизање свести јавности о неприхватљивости насиља су од значаја за побољшање положаја жена и унапређење равноправности међу половима.

Обавезе органа јединица локалне самоуправе

Члан 39.

- Органи јединица локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности, обезбеђују равноправност полова и остваривање једнаких могућности.*
- Органи јединица локалне самоуправе подстичу и унапређују равноправност полова, у оквиру својих надлежности и послова везаних за равноправност полова.*
- У процесу усвајања развојних планова и других аката, надлежни органи јединица локалне самоуправе разматрају мере и активности које су у функцији равноправности полова и остваривања једнаких могућности.*
- У органима јединица локалне самоуправе, у оквиру постојеће организације и акта о унутрашњем уређењу и систематизацији, организује се стално радно тело или одређује запослени за родну равноправност и обављање послова остваривања једнаких могућности, у складу са овим законом.*

**Закон о равноправности*

полова

Процес израде Акционог плана за Родну равноправност општине Врњачка Бања

Негујући партиципативни приступ и партнерство, како са цивилним сектором, тако и са експертима и експерткињама, доносиоцима и доносиоцама одлука, али и мултисекторским приступом на нивоу општине, у радној групи учествовао је велики број заинтересованих актера и актерки. Општина Врњачка Бања као иницијатор израде ЛАП-а упутило је позив за учешће представницама/има: институција (институције чије је присуство одређено на основу приоритета анализе стања), удружења грађана/ки релевантне службе и представнице политичких партија у Скупштини општине Врњачка Бања.

Председник општине Врњачка Бања на основу чл.7 Одлуке о усвајању Европске повеље о родној равноправности на локалном нивоу (Сл. Лист општине Врњачка Бања бр: 27/16) и чл.56 Статута општине Врњачка Бања (Сл. Лист општине Врњачка Бања бр: 23/16 преч. Текст), донео је Решење бр:020-268/17 од 19.12.2017. године о образовању Координационог тела за израду ЛАП и унапређење положаја жена и родне равноправности, а у циљу ефикасне и квалитетне припреме Локалног акционог плана општине Врњачка Бања за родну равноправност 2019 – 2022 године.

Чланови Координационог тела су:

- Виолета Костић, Општинска управа
- Живорад Јаћимовић, Општинска управа
- Јелена Богојевић, Општинска управа
- Весна Малићанин, Дом здравља „Др Никола Џамић“
- Драгана Хаџи Ристић, ПУ Радост
- Сандра Миодраговић, Центар за социјални рад
- Даница Гочанин, Национална служба за запошљавање
- Бранислав Бежановић, Општинска стамбена агенција
- Душан Радовић, Установа Спортски центар,
- Марко Алексић, Спортски савез
- Валентина Крстић, НВО
- Весна Бонџић, НВО
- Сања Дреновак Ратковић, НВО
- Ђорђе Трифуновић, Одбор за спорт, удружења и савезе и родну равноправност
- Весна Бурмазовић, одборница
- Весна Милићевић, одборница

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

Радам Координационог тела координирала је Виолета Костић, координаторка за обављање послова на остваривању родне равноправности у општинској Управи општина Врњачка Бања (Решење Начелника ОУ бр:020-240/17 од 15.11.2017.године)

Раду Координационог тела претходила је анализа стања. Циљ процеса био је да се на основу детаљне анализе стања идентификују кључне стратешке области које би кроз спровођење реалистичних мера и активности у наредном периоду требало да допринесу унапређењу родне равноправности у општини Врњачка Бања, али и имплементацији Европске повеље.

Анализа стања је обухватала преглед секундарних података о положају жена и мушкараца, као и примарних података о постојећим капацитетима локалне самоуправе и институционалном оквиру за родну равноправност на градском нивоу. Основ за анализу стања представљале су области које дефинише Европска повеља, али и стратешке области које дефинише Национална стратегија за побољшање положаја жена.

За потребе анализе полазног стања прикупљани су следећи подаци:

1. Институционални оквир за равноправност (локалне политике, тело за равноправност полова, родна перспектива у локалним документима, јавно обавезивање на равноправност у локалним документима, конкурсима, јавним позивима);
2. Одлучивање – заступљеност жена и мушкараца на местима одлучивања, у извршним и представничким органима, али и на руководећим местима јавних предузећа и установа;
3. Запослени у локалној самоуправи и просечне зараде;
4. Програми и услуге које финансира и спроводи локална самоуправа (економско оснаживање, подршка удружењима грађана, подршка образовању, спортским удружењима, социјалне услуге и помоћ материјално угроженим грађанима/кама);
5. Образовање – обухват предшколским и основним образовањем, родне разлике у средњем и високом образовању;
6. Основне социо-економске карактеристике становништва, подаци разврстани по полу;
7. Консултације са удружењима грађана и институцијама о родним аспектима њихових активности, али и дефинисање приоритетних области и спровођење акционог плана;

Секундарни подаци су прикупљани од стране надлежних институција, а примарни путем упитника који је упућен локалним невладиним организацијама и институцијама.

5.3.2019. године, предфинална верзија ЛАПа у електронској форми постављена је на сајт општине Врњачка Бања, www.vrnjackabanja.gov.rs, након чега ће бити одржана и јавна расправа. Финална верзија документа биће направљена после јавне расправе, уважавајући изнете коментаре.

Општи оквир за равноправност

Члан 9. - Родна процена/анализа

- Потписница се обавезује, у складу са својим надлежностима, да ће вршити родну процену, као што је утврђено овим Чланом.*

** Процена у смислу дефиниције УН-а: "процењивање последица сваке планиране акције, укључујући законодавство, политике*

и програме, по жене и мушкарце, у свим областима и на свим нивоима".

(Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу)

**Садржај Локалног Акционог плана за равноправност жена и мушкараца
општине
Врњачка Бања**

Локални акциони план за равноправност жена и мушкараца представља оквир за спровођење обавеза преузетих потписивањем Европске повеље за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу (у даљем тексту Повеља) који уједно треба да одговара актуелном стању, приоритетима и могућностима потписнице. Локални акциони план такође, треба да пружи основу за координирано и систематско деловање локалних актера у активностима које имају за циљ да унапреде родну равноправност. Локални акциони план (ЛАП) дефинише активности које ће локална самоуправа спроводити у периоду од четири године, како би се:

- 1- изградио и/или унапредио институционални оквир за родну равноправност на локалном нивоу,**
- 2- унапредила равноправност жена и мушкараца у друштвеном, политичком и економском животу,**
- 3- побољшао положај жена у областима у којима је неповољан.**

ЛАП ће се спроводити у периоду од 2020. до 2023. године, при чему је 2022. односно друга година спровођења ЛАП-а предвиђена и за евалуацију.

Потписница европске повеље се обавезује да ће вршити родну процену (анализу) својих политика, да ће промовисати равноправност и антидискриминацију, као и да ће промовисати равноправност полова у својим актима и деловању. Ово свакако значи и могућност установљивања афирмативних мера за унапређење положаја група у неповољнијем положају.

Управо због тога је значајно спровођење родне анализе, односно процене, како би се утврдили ефекти политика и програма.

Локални акциони план је са друге стране, ограничен надлежностима локалне самоуправе. У оквиру Повеље, кључне надлежности су: развојна питања и политике

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

(локални економски развој, урбанизам, инфраструктура), одлучивање, односно извршна и законодавна власт у складу са надлежностима, пружање услуга у области социјалне заштите, образовања, здравства и сл. у складу са законом. Локална самоуправа такође у Повељи преузима обавезе у улози послодавца, у делу обезбеђивања једнаких могућности за запослене, али и приликом запошљавања, расписивања тендера и других јавних позива.

Локални акциони план садржи:

- Анализу стања у горе наведеним областима, која је омогућила дефинисање стратешких области и циљева плана, а тиме и основ за дефинисање индикатора и праћење реализације Акционог плана;
- Приказ стратешких области и циљева које обухвата ЛАП општине Врњачка Бања, дефинисаних на основу анализе стања и консултативног процеса и појединачних циљева који представљају оперативни ниво Акционог плана и основу за његову реализацију и праћење;
- Табеларни приказ циљева и активности, укључујући носиоце и одговорне стране, изворе финансирања и других потребних ресурса, рокове реализације активности и индикаторе остварености циљева;
- Начин праћења и евалуације Акционог плана.

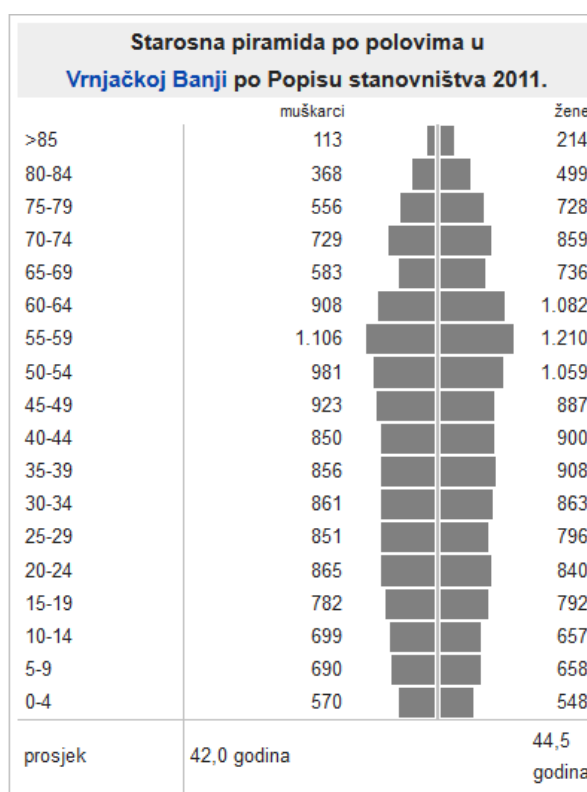
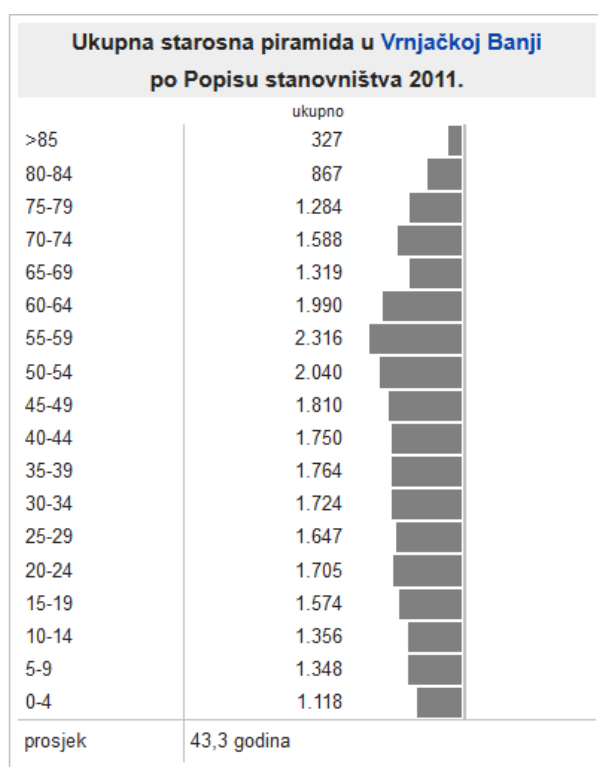
Анализа стања

Општина Врњачка Бања налази се у централној Србији и припада Рашком Управном округу. Општина Врњачка Бања, административно, у своју територију укључује 14 насељена места. Локалну власт чини Скупштина општине, општинско Веће, општинска Управа, Правобранилаштво и Председник општине. Општинску управу чини осам одсека, и Кабинет Председника општине. Општинска Управа броји 101 запослену особу, на основу података.

Социо-демографске карактеристике становништва

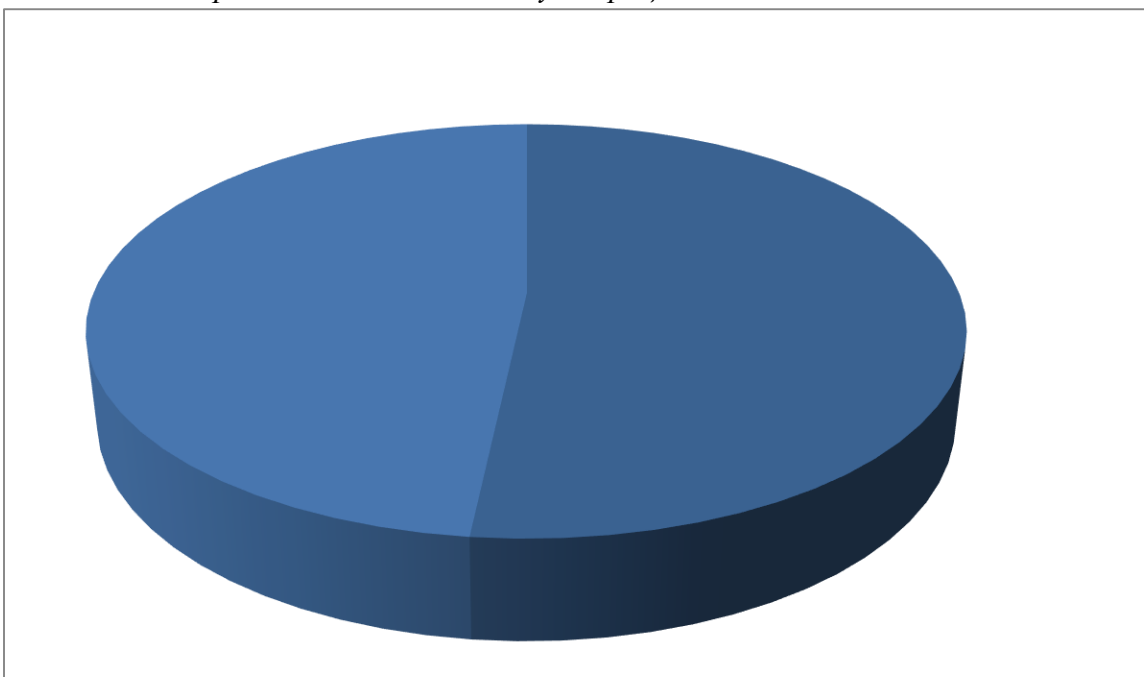
У општини Врњачка Бања је по попису 2011. године живело 27 527 становника, од чега је 13 291 мушкараца, односно 48,28% и 14 236 жена односно 51,72% од укупног броја. Од укупног броја становништва, према попису из 2011. Године, 97,51 % су Срби, односно 26 842, а 2,49 % остали: Роми, црногорци, албанци, македонци, хрвати, бугари и др.

Шематски приказ становништва разврстаних приказаних по полу у општини

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023

Врњачка Бања. 48,28% мушкараца, и 51,72% жена.

Према званичним подацима Завода за статистику, општина Врњачка Бања је имала укупно 13 495 брачних парова, 1 112 разведених лица и 2 868 удоваца/ица.

Такође, према званичним подацима се наводи да на територији општине Врњачка Бања је према последњем попису било 8 208 породица са структуром:

- Брачни пар без деце 2471
- Ванбрачни пар без деце 152
- Брачни пар са децом 4048
- Брачни пар са децом 177
- Самохрана мајка 1078
- Самохрани отац 282

Као што се види према званичним подацима, скоро четири пута више је самохраних мајки од очева, које живе саме са децом и које су услед положаја самохраног родитеља, изложене већем ризиком од сиромаштва и социјалне маргинализације.

Када је реч о образовној структури, на територији општине Врњачка Бања:

- Без школске спреме 654 од тога 80 мушкараца и 574 жена
- Непотпуно основно образовање 2 525 од тога 826 мушкараца и 1 699 жена
- Основно образовање 4 831 од тога 2 303 мушкараца и 2 528 жена
- Средње образовање краће од 4 године 5 107 од тога 3 088 муш. и 2 019 жена
- Средње образовање од 4 године 5 211 од тога 2 393 муш. и 2 818 жена
- Специјализација после средњег образовања 363 од тога 288 муш. и 75 жена
- Више образовање 1 526, од тога 782 мушкараца и 744 жена
- Високо образовање 2004 од тога 973 мушкараца и 1031 жена

*ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023*

- Непознато образовање 113 лица

По подацима из Одсека за привреду и друштвене делатности на територији Општине постоји једна предшколска установа и 9 вртића. Такође се може видети да је само за нешто више од половине деце обезбеђено похађање вртића.

Улога пружања услуга

Члан 16. – Брига за децу и дечија заштита

1. Потписница признаје важну улогу коју имају квалитетне и приступачне јаслице, обданишта и друге установе за бригу о деци, доступне свим родитељима и старатељима без обзира на њихову финансијску ситуацију, у залагању за праву равноправност између жена и мушкараца и могућности да ускладе свој професионални, јавни и приватни живот. Потписница такође признаје допринос који такве установе дају економском и друштвеном животу и структури локалне заједнице и друштву уопште.

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Члан 16. – Брига за децу и дечија заштита

3. Потписница такође признаје да је одгајање деце заједничка одговорност жена и мушкараца и уопште друштва, и обавезује се на борбу против родног стереотипа да је брига о детету углавном дужност и одговорност жена.

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Подаци о економској активности на територији општине Врњачка Бања

Просечне зараде у централној Србији су у септембру 2011. године износиле 47 931 РСД за жене и 50 317 РСД за мушкарце, што указује на значајну разлику у зарадама. Имајући у виду податке о запослености по полу и секторима делатности, ово може бити један од параметара који објашњава разлику у зарадама. Када говоримо о економској активности на територији општине Врњачка Бања активно је 10 482 лица. Од тога 4 338 мушкараца обавља одређено занимање, а 3 380 жена. Незапослених лица је 2764, и то 1552 мушкарца и 1 212 жена. Подаци који се односе на само кућне послове, говоре да таквих лица има укупно 2 581, и то 400 мушкараца и 2 181 жену. И док приходе од имовине остварује 89 лица и то 63 мушкараца и 26 жена.

Одлучивање на местима јавних функција

Учешће жена у одлучивању један је од важних показатеља равноправности, али и област јавног живота којој међународни и домаћи документи и препоруке придају велики значај. Имајући у виду домаће законодавство, као и његове скорашње измене, на свим местима одлучивања треба да буде најмање 30 % мање заступљеног пола, што су по досадашњим подацима жене.

На територији Србије, жене су значајно подзаступљене у органима извршне власти на локалном нивоу – само је 7 председница општина обављало ову функцију у претходном мандату. Такође, жена је знатно мање и међу одборницима/ама локалних парламената и тек је у 10 случајева испоштована квота од 30 %, а просек за Србију је 23,9 % жена у локалним парламентима.

Према Статуту Скупштине општине Врњачка Бања локални парламент има 25 одборника/ца. Од тога 8 одборница и 17 одборника. Када је реч о локалним функционерима, укупно их је 13, од тога 9 мушкараца и 4 жене. Забрињавајући су подаци о члановима општинског Већа, који броји 9 чланова и сви су мушкарци. Оваква је ситуација и код Одбора за спорт, удружења и савезе и родну равноправност који има 5 чланова и сви су мушкарци.

ПОЛИТИЧКИ И ЈАВНИ ЖИВОТ

Једнаке могућности политичког и другог деловања

Члан 35.

Право на учлањење у политичку странку, активно учешће у раду и учешће у органима политичке странке остварује се без дискриминације по основу пола, у складу са актима политичке странке. Политичке странке усвајају сваке четири године план деловања са посебним мерама за подстицање и унапређење равномерне заступљености жена и мушкараца у органима странке, и приликом предлагања кандидата за изборе посланика и одборника. Синдикати и струковна удружења усвајају сваке четири године план деловања са посебним мерама за подстицање и унапређење равномерне заступљености жена и мушкараца у својим органима. Политичке странке, синдикати и струковна удружења план деловања са посебним мерама објављују на својој званичној интернет презентацији а политичке странке чији су кандидати изабрани за посланике, односно одборнике достављају и Одбору за равноправност полова у Народној скупштини Републике Србије. Политичке странке, синдикати и струковна удружења дужни су да обавезе из ст. 2, 3. и 4. овог члана први пут испуне до 1. децембра 2010. године од када тече рок из ст. 2. и 3. овог члана.

Закон о равноправности полова

Политичка улога

Члан 2. – Политичко учешће

2. Потписница признаје једнако право жена и мушкараца да учествују у изради и спровођењу стратегија, да врше јавне функције и све друге функције на свим нивоима управе.

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Родно засновано насиље, насиље над женама и у породичном контексту

Како би се илустровао значај и величина проблема, приложени су подаци институције којој се континуирано јавља највећи број жртава, Полицијској испостави Врњачке Бање. Жене чине значајну већину особа које су изложене насиљу у породичном контексту, а имајући у виду интервенције полиције, ради се о случајевима физичког насиља (не и случајевима других облика насиља). У односу на број пријављених случајева, из података је евидентан знатно мањи број покренутих кривичних пријава, иако су извештаји у знатно већем броју достављени надлежним институцијама.

ПОДАЦИ О СЛУЧАЈЕВИМА НАСИЉА

ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ВРЊАЧКА БАЊА

2017. године пријављено је 134 случајева насиља, од тога 116 жртава насиља су биле жене, а 18 жртава мушког пола.

2018. године пријављено је 128 случајева жена, од тога 97 жртава насиља су биле жене, а 31 жртва је била мушког пола.

У 2018. години од стране полицијских службеника изречене су 102 мере привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој, 7 мера привременог удаљења учиниоца из стана, 11 упозорења и 8 случајева где није било изречених мера. У случајевима изрицања мера од стране полицијских службеника које трају 48 сати, исте су углавном продужаване од стране Основног суда Краљево на 30. дана.

Сви предмети насиља се разматрају на састанку Групе за координацију и сарадњу коју чине представник Центра за социјални рад Врњачка Бања и представник ПС Врњачка Бања са замеником јавног тужиоца у Основном јавном тужилаштву Краљево. Састанци се одржавају сваке друге недеље. Спискове са пријављеним случајевима насиља подносе се тужиоцу и од стране Центра за социјални рад Врњачка Бања и ПС Врњачка Бања и исти се

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

У оквиру Националне стратегије за борбу против сексуалног и родно заснованог насиља, предвиђене су различите мере за унапређење заштите жртава и сузбијање насиља у породици. Једна од њих је и усвајање Протокола о сарадњи институција на локалном нивоу, којим се успоставља јасан систем поступања и надлежности институција, а у циљу боље и ефикасније заштите жртава и процесуирања насилника. Исто тако, овај Протокол подразумева и размену података између институција, што омогућава не само праћење поступања, већ и свеобухватну и прецизну евиденцију о броју пријављених случајева и облицима насиља. Овакав Протокол о сарадњи је потписан 2014. године под називом " Споразум о сарадњи и заједничком деловању за ефикасно остваривање и ефикасно спровођење заштите жртава насиља у породици и женама у партнерским односима на подручју Врњачка Бања". Други протокол о сарадњи институција потписан је децембра 2018. године под називом " Споразум о интерсекторској сарадњи у заштити деце од насиља, злостављања и занемаривања у општини Врњачка Бања". И први и други Протокол о сарадњи донет је и потписан на иницијативу Центра за социјални рад Врњачка Бања.

Улога пружања услуга

Члан 22. – Родно засновано насиље

1. Потписница признаје да насиље засновано на родним разликама, које више угрожава жене, представља кршење основних људских права и рушење достојанства и физичког и емоционалног интегритета људског бића.

3. Потписница се стога обавезује да установи и подржи стратегије и акције против родно заснованог насиља, укључујући и да:

- Обезбеди или потпомогне подршку жртвама,*
- Информише јавност, на свим релевантним језицима, о помоћи која је обезбеђена у тој области,*
- Омогући да професионални кадар прође обуку о препознавању жртава и помоћи,*
- Омогући ефектну сарадњу између релевантних служби и полиције, здравствених и стамбених служби,*
- Промовише кампање о подизању свести грађана и едукативних програма усмерених ка потенцијалним и стварним жртвама и преступницима.*

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Здравље жена и мушкараца и приступ здравственим услугама

Нису доступни подаци из Фонда за здравство о корисницима/ама здравственог осигурања и основи осигурања, по полу, и у том смислу не можемо закључивати о том нивоу доступности здравствених услуга. Током анализе стања били су доступни подаци разврстани по полу о коришћењу појединих здравствених услуга, који су добијени од здравствених институција за 2011. годину и који су приказани у табели 18.

На основу података о коришћењу здравствених услуга добијених од здравствених институција за 2011. г. (табела 18), могуће је видети број пацијената и пацијенткиња за поједине здравствене услуге, међутим није могуће детаљније анализирати доступност и начин коришћења ових услуга од стране жена и мушкараца. Како је током анализе стања било готово немогуће добити значајније податке, ова област захтева додатно истраживање.

Улога пружања услуга

Члан 14. – Здравство

2. Потписница признаје да лекарске и здравствене услуге морају узети у обзир различите потребе жена и мушкараца како би се обезбедиле једнаке могућности за њихово здравље. Потписница такође признаје да ове потребе не произилазе само из биолошких разлика, већ и из различитих животних и радних услова и стереотипних понашања и претпоставки.

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Невладине организације и удружења грађана/ки

Нема прецизних података о активностима невладиног сектора усмереним на равноправност жена и мушкараца или родне аспекте пројеката и програма организација које раде на пољу развоја локалне заједнице. Активно удружење је Женски центар Милица, које споводи бројне активности усмерене најпре на здравља жена и превенцију, али и подшку оболелим од малигнитета. Удружење има активности у промовисању квалитета живота, здравља жена и промоцију јавног здравља. Од 2018. Активно је и УГ „Људи у акцији“ чији је циљ и промовисање родне равноправности. Капацитете и могућности ових организација је потребно детаљније испитати, јер њихова улога може бити значајна у креирању локалног партнерства у унапређењу положаја жена и родне равноправности, као и већем учешћу жена у одлучивању кроз рад цивилног сектора. Исто тако нема података о активностима ромских организација и могућностима њиховог деловања на унапређењу положаја и оснаживању Ромкиња.

Као највеће проблеме жена односно неравноправност, представници/е организација су навели: економски положај жена и незапосленост, као и стереотипе који отежавају женама активно учешће у одлучивању и јавном животу. Стога је потребно предвидети мере за економско оснаживање жена, повољне кредите и друге облике подршке за samozapošljavanje жена, али и спроводити активности у циљу оснаживања жена и њиховог информисања о родној равноправности и женским људским правима.

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

Као приоритете у оквиру области на које се односи Европска повеља за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу, представници удружења грађана су рангирани:

1. Учешће у одлучивању
2. Социјалне услуге
3. Лок. Сам. као послодавац – запошљавање и положај запослених у лок. управи
4. Здравство
5. Образовање
6. Инфраструктура и развој

В. ПОЛИТИЧКИ И ЈАВНИ ЖИВОТ

Удружења

Члан 42.

Удружења чији су циљеви везани за унапређење равноправности полова имају право да прате остваривање равноправности полова и указују на дискриминацију, као и да састављају и објављују извештаје о својим налазима.

Удружења из става 1. овог члана активно учествују у остваривању равноправности полова, предлагању посебних мера и стварању услова за постизање равноправности полова, као и приликом састављања извештаја о остваривању равноправности полова.

Удружења из става 1. овог члана имају своје представнике у радном телу Владе надлежном за равноправност полова, које образује и чије чланове именује Влада.

Закон о равноправности полова

Политичка улога

Члан 5.- Сарадња са партнерима на обезбеђивању равноправности

2. Потписница ће се консултовати са својим партнерским телима и организацијама, укључујући и своје друштвене partnere, око развоја и израде свог Акционог плана за равноправност као и других важних питања везаних за равноправност.

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Институционални оквир за родну равноправност на локалном нивоу

Под институционалним оквиром за родну равноправност подразумевају се нормативна решења и дефинисане процедуре којима се уређује начин имплементације принципа родне равноправности у политике на локалном нивоу (Одлука о равноправности полова, измене Статута или Пословника о раду Скупштине града којима се дефинише начин имплементације националног институционалног оквира, родно осетљиви развојни и

*ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023*

стратешки документи на нивоу општине). У пракси се показало да институционални оквир на националном нивоу није довољан, као и да постоје тешкоће у његовој имплементацији. У општини Врњачка Бања није дефинисана политика родне равноправности локалним актима, као један од принципа деловања локалне самоуправе. На основу података којима располажемо стратешки и развојни документи нису родно осетљиви, нити је дефинисана обавеза увођења родне перспективе у њихову израду, имплементацију и евалуацију. Такође, до сада није спроведена родна анализа локалних пројеката, нити буџета општине. Нису такође ни дефинисане квоте за мање заступљени пол на местима одлучивања, укључујући и извршне органе. Општина Врњачка Бања је потписница Европске повеље, што свакако учвршћује локални институционални оквир, али је од кључног значаја другим локалним актима дефинисати начине имплементације Повеље, првенствено усвајањем локалног акционог плана.

Одбор у чијој надлежности је питање за унапређење родне равноправности до сада није спроводио активности са циљем подизања свести јавности (трибине, гостовање у ТВ емисијама), информисање и сензибилизација запослених у локалној самоуправи. Одбор није имао буџетска средства намењена родним активностима, као нигодишњи план рада, нити је на неки формалан начин извештавао друге органе о својим активностима или положају жена и мушкараца у општини. Савет није подносио иницијативе Председнику СО или другим органима, нити давао мишљење на предложене акте и програме.

На основу ранијих истраживања праксе у Србији идентификоване су препреке у раду локалних механизма, које осим ових наведених, најчешће укључују недовољну сарадњу са другим органима локалне самоуправе, као и непрепознавање тела за родну равноправност у систему локалне самоуправе - у систему процедура и доношења одлука. Како би се оснажио локални механизам, али и допринело његовој видљивости и унапредице активности потребно је: **јачати унутрашње капацитете тела, сензибилисати запослене у локалној самоуправи и доносиоце/тељке одлука, дефинисати план рада локалног механизма и чвршће дефинисати процедуре деловања (пословником о раду или другим актима).**

ОПШТИНСКА УПРАВА ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊАА

У оквиру општине Врњачка Бања и подацима са којима располаже Одсек за општу управу, у ОУ запослено је 53 жене и 28 мушкарца. Од тога је 3 руководиоца и 5 руководитељки одсека, док је жена више међу руководиоцима, а, међу шефовима месних канцеларија је 3 жене и 4 мушкарца.

На основу самопроцене запослених у одсецима, они су **делимично** упознати са обавезама на локалном нивоу у области равноправности жена и мушкараца. Упркос томе, **ни у једном од одсека се подаци у оквиру службене евиденције не разврставају по полу иако је то обавеза свих органа на основу члана 40 Закона о равноправности полова**

Републике Србије. Исто тако, ни у једном од одсека се мере које се спроводе и у оквиру одсека администрирају, не разматрају са становишта родне равноправности, нити се предлажу и спроводе афирмативне мере за унапређење равноправности жена и мушкараца и/или положаја девојчица/дечака.

Ово је и разумљиво, имајући у виду да запослени у општинској управи нису прошли никакве обуке у вези са родном равноправношћу у оквиру којих би били упознати како са домаћим, тако и са међународним институционалним оквиром или могућностима за увођење родне равноправности у локалне политике.

Од стране запослених нису дате сугестије у вези са приоритетима на локалном нивоу, нити могућим активностима на унапређењу родне равноправности.

"Локална и регионална власт, будући да представљају нивое власти са којима су грађани у најнепосреднијем контакту, најпогодније су тле за борбу против упорног ширења неравноправности, као и за промовисање истински равноправног друштва. Оне су у позицији да кроз надлежности и сарадње са најразличитијим локалним актерима, предузму конкретне кораке ка постизању равноправности између жена и мушкараца."

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Институције

Запослени/е у државном сектору у Врњачкој Бањи (попуњавало је упитник намењен утврђивању капацитета, постојећих и могућих активности на унапређењу родне равноправности) су проценили да су недовољно упознати са Европском повељом о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу. Проценили су и да су са обавезама у области родне равноправности упознати делимично.

Анализе програма са становишта родне равноправности спроводе Центар за социјални рад, филијала Националне службе за запошљавање и Предшколска установа, искључиво за потребе статистике.

Афирмативне мере у циљу унапређења положаја жена и родне равноправности спроводе само филијала НСЗ и Центар за социјални рад.

У оквиру Националне службе за запошљавање примењују се афирмативне мере за запошљавање жена, као теже запошљиве категорије, као и субвенције за женско предузетништво. Центар за социјални рад спроводи мере на сузбијању насиља у породици и заштите жена и деце жртава насиља, као и оснаживања Ромкиња.

Запослени у ове две институције прошли су обуке у области родне равноправности, што указује да је само у њиховој области деловања препозната могућност и потреба за овом перспективом.

Када су у питању мере у оквиру програма које институције спроводе, нису препознате могућности за деловање. Међутим, запослени у готово свим институцијама су исказали потребу за едукацијом и информисањем о равноправности жена и мушкараца, којом се може допринети раду њихове институције.

На основу делатности институција и јавних предузећа и установа, осим едукација у области родне равноправности потребно је радити и на осмишљавању мера које ће

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

доприносити већој видљивости жена и мушкараца и равноправној расподели ресурса и услуга, које ће више одговарати потребама грађана и грађанки.

Из података закључујемо да су институционални капацитети недовољно развијени и да је у циљу испуњавања обавеза преузетих потписивањем Европске повеље потребно ојачати капацитете запослених у општинској управи и другим институцијама, како би мере које локална самоуправа спроводи и услуге које пружа у већој мери одговарале потребама жена и мушкараца и биле им доступне у једнакој мери.

На основу секундарних података можемо закључити да су области у којима је изражена неравноправност жена и мушкараца следеће:

- Образовна структура
- Одлучивање
- Већа стопа незапослености жена
- Мали проценат samozапослених жена

Потребе и приоритети грађана и грађанки Врњачке Бање

У току израде Локалног акционог плана обављене су консултације са мушкарцима и женама у Врњачкој Бањи (укључујући и вишеструко маргинализоване групе), како би се дефинисале потребе и приоритети грађана, али и кључни облици неравноправности у општини Врњачка Бања.

Консултације су одржане током фебруара и марта 2019. године у општини Врњачка Бања у оквиру групне дискусије Координационог тела.

Као главни облици неравноправности перципирају се неједнака расподела послова у домаћинству, недовољна видљивост жена у одлучивању, као и родни стереотипи у области рада и политичког одлучивања. Грађани и грађанке генерално недовољно учествују у креирању локалних политика и немају довољно информација о активностима локалне самоуправе. Као најчешћи разлог наводи се пасивност грађана, која је условљена високим неповерењем грађана у институције и немотивисаност за учешће у одлучивању, јер не верују да могу нешто да промене. Грађанима/кама такође недостаје адекватан канал за информисање о активностима локалне самоуправе, а један од предлога је штампање месечног билтена у којем би били публиковани најзначајнији резултати општинске управе на месечном нивоу, што би свакако допринело транспарентности локалне власти и добром управљању.

Истакнуто је да нема афирмативних мера и олакшица за труднице, младе мајке и пензионере/ке, укључујући повластице за јавни превоз или материјалну подршку трудницама и породилјама. У вртиће се примају деца чија су оба родитеља запослена, што је неповољно за незапослене жене на које пада сав терет бриге о малој деци.

Грађани/ке су истакли незадовољство инфраструктуром (осветљењем) у појединим насељима, делови Новог Села.. Највећи проблем ипак виде у незапослености. Неравноправност жена и мушкараца је видљива и у области запошљавања, посебно када је у питању брига о деци и захтеви послодаваца у вези са родитељством. Имајући у виду различите облике кршења радних права (непријављивање радника, сексуално узмемиравање на радном месту и приликом разговора за посао, питања у вези са трудноћом или мајчинством приликом конкурсисања за посао) потребно је повећати

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

ефикасност инспекције рада, али и радити на развијању антидискриминаторне климе и политике запошљавања у општини. Као могућност за деловање градске управе у овом правцу види се такође промоција принципа једнаких могућности и транспарентности при запошљавању.

Грађани/ке су такође изразили незадовољство радом општинске управе (службеника/ца) и отежаним остваривањем права услед компликованих бирократских процедура без икаквих олакшица. Ипак, највећа препрека је недостатак адекватног механизма који би био у општинској управи на располагању грађанима и грађанкама за пријаву спорних случајева и незадовољства радом општинске управе и јавних предузећа, установа и институција чији је оснивач општина Врњачка Бања.

Женама припадницама рањивих група је знатно теже да нађу запослење, а суочавају се и са различитим препрекама и дискриминацијом. Кључни проблеми жена су:

- Немогућност запошљавања
- Изложеност породичном насиљу без адекватне коорд. реакције институција и механизма заштите
- Територијална удаљеност жена са села
- Економски положај жена са села које раде у пољопривреди или имају статус помажућих чланова домаћинства
- Неадекватно и неправовремено лечење материјално угрожених жена
- Недостатак група за подршку женама које су претрпеле насиље, мајке деце са инвалидитетом
- Отежано остваривање права на материјалну надокнаду, укључујући и дечији додатак
- Лош материјални положај тешко оболелих особа (нарочито онколошких болесника) у току и после лечења што условљава веома често и повратак болести и погоршање здравственог стања .
- недостатак психо-социјалне подршке тешко оболелим особама и њиховим породицама
- немогућност доласка на лечење тешко оболелих жена (посебно онколошких болесница) до Здравствених центара где се спроводе терапије због лоше матерјалне ситуације као и немања сопственог превоза.
- лош квалитет живота онколошких болесника и њихових породица
- немогућност помоћи у кући за онколошке болеснике, посебно палијативним болесницима, геронтодомаћице су додељене само старим и немоћним .

*ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023*

- недовољна повезаност НО који се баве соц програмом, помоћи и подршком тешкооболелих са локалном самоуправом (осим кроз конкурсе о суфинансирању удружења) , здравствених институција и Центром за соц рад у заједничкој бризи и помоћи тешкооболелих и соц угрожених онколошких пацијената
- недостатак бесплатне психолошке и правне помоћи и подршке рањивим категоријама и онколошким пацијентима и породицама.
- неедукованост о важности превенције и правима пацијената.

На основу идентификованих проблема, утврђено је да је потребно предвидети афирмативне мере запошљавања за Ромкиње и жене које су претрпеле родно засновано насиље. Такође је потребно установити афирмативне мере и помоћ женама за покретање сопственог бизниса (од писања бизнис плана, преко подршке у финансирању, која би превазилазила 100.000,00 динара годишње). Женама са села би било вишеструко корисно установити бесплатан јавни превоз.

Политичка улога

Члан 7. – Добра управа и саветовање

2. Потписница прихвата да ће се широм сфере њених надлежности квалитет стратегија и управљања највероватније побољшати уколико сви на које се оне односе буду имали прилику да у одлучујућој фази буду консултовани, као и да је важно да женама и мушкарцима у пракси буде дат једнак приступ релевантним информацијама и подједнака могућност реаговања.

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

Циљеви Локалног акционог плана

Локални акциони план намењен је локалној управи општине Врњачка Бања како би се имплементирала начела и обавезе преузете потписивањем *Европске повеље за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу*, али и национални нормативни и стратешки оквир.

Успостављање институционалног оквира, изградња капацитета, усвајање и примена процедура за родну процену политика и поштовање принципа једнаких могућности у јавним политикама на нивоу града су предуслови унапређења положаја жена и мушкараца и побољшање услова живота. Значајан део циљева и активности је усмерен на успостављање институционалног оквира и системских решења за увођење родне перспективе у локалне политике (мере и програме) и активности институција, док је један мањи део усмерен на решавање практичних потреба жена и мушкараца. Првенствено због

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

тога што је локалним акционим планом потребно предвидети системска решења која ће омогућити континуирану процену јавних политика и потреба грађана и грађанки, а тиме и одговорати на њихове потребе и уважавати интересе локалног становништва.

Локални акциони план израђује се за период од четири године, при чему је четврта година предвиђена за евалуацију спровођења ЛАП-а, као и припрему плана активности за наредни период.

На основу анализе стања дефинисане су приоритетне области за наредне три године, укључујући и обезбеђивање предуслова за активности у наредном периоду.

Имајући у виду расположиве ресурсе, као и приоритете, Координационо тело за израду ЛАП-а на основу анализе стања и идентификованих приоритетних области, одабрала је приоритете за наредне четири године, имајући у виду пре свега имплементацију Повеље.

У оквиру стратешких области дефинисан је стратешки циљ који је потребно остварити до краја 2019. године и појединачни циљеви. Индикатори, који треба да омогуће праћење и евалуацију спровођења ЛАП-а су дефинисани квантитативно и квалитативно.

Кључне области локалне самоуправе по Повељи су да спроводи родну процену својих политика, да обезбеди равноправност у приступу услугама, као и учешће различитих група у одлучивању, али и да обезбеди адекватне услуге. Имајући у виду практичне проблеме у општини, родно засновано насиље, односно заштита жртава и сузбијање насиља, показало се као најзначајнији проблем.

Тако су стратешке области ЛАП-а дефинисане према областима Повеље:

I. Општи оквир за равноправност и политичка улога

У оквиру ове области Повеље дефинисана су два стратешка циља: изградња институционалног оквира за спровођење политика родне равноправности у општини Врњачка Бања и повећање учешћа жена у процесима доношења одлука. Ови стратешки

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

циљеви дефинишу предуслове и успостављање институционалних капацитета за спровођење родне процене политика и континуирано поштовање принципа равноправности у оквиру локалних политика. Осим изградње институционалних капацитета, ова стратешка област дефинише и поштовање принципа равноправности у оквиру локалног планирања и одрживог развоја, конкретно унапређења положаја жена на тржишту рада, који је у општини Врњачка Бања неповољнији од положаја мушкараца. За сваки стратешки циљ дефинисани су појединачни циљеви:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: *Изградња институционалног оквира за спровођење политика родне равноправности у општини Врњачка Бања.*

У оквиру овог стратешког циља, као кључне препреке идентификовани су недовољни капацитети и видљивост локалног тела за равноправност полова, недостатак родно осетљивих података и континуираног праћења положаја жена и мушкараца у општини Врњачка Бања, непостојање праксе родне процене политика и родно осетљивих развојних планова и локалних политика.

Имајући у виду обавезе преузете Повељом дефинисана је и потреба за јаснијим обавезивањем на равноправност и успостављањем механизма који ће гарантовати равномеран приступ локалним ресурсима, за жене и мушкарце.

Појединачни циљеви су:

1.1 Повећани капацитети, надлежности и видљивост тела за равноправност полова

Под повећаним капацитетима и надлежностима тела за родну равноправност подразумева се првенствено отклањање препрека за функционисање овог тела идентификованих не само у Општинској Управи, већ и у већини локалних самоуправа у Србији. Овај циљ предвиђа јасно дефинисање надлежности локалног тела за равноправност полова, процедура и облика сарадње са другим органима и телима локалне самоуправе, али и обезбеђивање активне укључености тела задуженог за родну равноправност у доношење одлука од стране Скупштине општине Врњачка Бања.

Такође, потребно је континуирано радити на повећању нивоа знања и вештина тела за родну равноправност, како би на адекватан начин могла да спроводи своје надлежности, првенствено у делу родне процене, како би тело могао да пружа подршку другим одсецима и службама локалне самоуправе у континуираном спровођењу и праћењу остварености принципа родне равноправности у оквиру локалних политика.

Како би се обезбедило праћење рада и резултата тела за родну равноправност, ово тело израђује годишњи план активности и подноси годишњи извештај о раду Скупштини општине. Такође, годишњим планом активности утврдиће се средства потребна за реализацију активности.

1.2 Успостављен систем праћења положаја жена и мушкараца у општини Врњачка Бања и повећана доступност родно осетљивих података.

Као једна од препрека не само процене стања равноправности, већ и креирања и праћења локалних политика и програма јесте недостатак статистичких података и показатеља о положају жена и мушкараца. У складу са тим, али и обавезом дефинисаном чланом 40 Закона о равноправности полова, потребно је успоставити систем прикупљања, обраде и објављивања података разврстаних по полу, у оквиру службене евиденције институција и организација. Овај систем укључује врсту података који се прикупљају, надлежне институције, периоду прикупљања, начин објављивања података како би били доступни јавности, али и њихово достављање телу за родну равноправност, као надлежном за праћење стања равноправности. Основ за родну статистику биће службена

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

евиденција институција и организација, укључујући и општинску управу и то у оквиру области на које се односи Национална стратегија за унапређење родне равноправности.

Успостављање система родно осетљиве статистике подразумева и спровођење специјализованих истраживања родних неједнакости, као што су коришћење времена, узроци неактивности жена и родно осетљиве анализе буџета (док се ово не успостави као редовна пракса локалне самоуправе). Циљ ових истраживања је да се сагледају узроци и последице постојећих облика родних неједнакости, како би локалне политике и програми у већој мери одговарали реалним потребама.

1.3 Увођење родне перспективе у градске активности и институције чији је оснивач локална самоуправа

У прве три године имплементације ЛАП-а успоставиће се предуслови за континуирану родну процену локалних политика. Родна процена треба да буде саставни део пословања и активности одсека и служби локалне самоуправе и институција чији је оснивач. Због тога је кључни предуслов информисање и едукација запослених у овим институцијама, како би спроводили родну анализу у склопу својих редовних активности, тако и током планирања и евалуације. Родна процена подразумева анализу корисника/ца програма по полу, ресурса који су расподељени на жене и мушкарце у оквиру програма, евалуацију резултата програма (пројекта, додела средстава из буџета и сл.). Како би овај систем био одржив потребно је оспособити запослене у локалној самоуправи за спровођење родне процене, која у том случају не би захтевала додатна средства за ангажовање спољних консултаната/киња.

Осим тога родна процена је потребна при доношењу одлука Скупштине општине и општинског већа, како би се осигурало да последице одлука буду у једнакој мери повољне за жене и мушкарце и обезбеђују принцип једнаких могућности и унапређују положај жена. Родну процену ових одлука у склопу свог мандата врши тело за родну равноправност.

ЛАП-ом је такође предвиђена и израда родно осетљивих акционих планова вртића, имајући у виду недовољно доступне услуге бриге о деци у општини Врњачка Бања, али и потребу да се са изменама родних стереотипа који узрокују неравноправност почне од најнижих нивоа образовања. ЛАП-ом је предвиђена подршка предшколској установи при изради акционог плана, размена искустава и пракси и средства за имплементацију предвиђених активности.

1.4 Обавезивање на равноправност и промоција принципа једнаких могућности

Обавезивање на равноправност подразумева јавно дефинисану политику родне равноправности у општини Врњачка Бања од стране општинске управе, којом се уједно промовише и Европска повеља за равноправност жена и мушкараца. Овај циљ укључује активности у три сегмента: гарантовање поштовања принципа једнаких могућности, промовисање равноправности полова и повећање видљивости жена и активне мере за укључивање различитих група грађана/ки у доношење одлука чиме се обезбеђује да њихове потребе и интереси буду препознати у јавним политикама што доприноси принципу доброг управљања.

Осим Одлука које установљава локална самоуправа (о поштовању принципа једнаких могућности приликом запошљавања и напредовања и коришћењу родно осетљивог језика у службеној комуникацији у оквиру општинске управе), овај циљ ће се остваривати и у оквиру активности институција културе, комуналних служби и јавних предузећа, кроз визуелну промоцију видљивости жена и мушкараца у јавним просторима. Такође,

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

Комисија за доделу и промену назива улица ће размотрити именовање улица по знаменитим женама из Врњачке Бање.

1.5 Увођење принципа родне равноправности у програме запошљавања и samozapoшљавања у складу са Законом о равноправности полова

Филијала Националне службе за запошљавање у Врњачкој Бањи, у сарадњи са локалном самоуправом, али и самостално, реализује активне мере запошљавања, али и друге програме који имају за циљ запошљавање или квалификацију лица на евиденцији. С друге стране, општинска управа из локалног буџета издваја средства за економски развој, што укључује подршку запошљавању и samozapoшљавању, подстицаје у пољопривреди и друге мере. Неповољнији положај жена на тржишту рада условљен је ниском стопом активности жена, дискриминацијом на тржишту рада, недовољном информисаношћу и другим факторима. Кроз предвиђене активности радиће се на увођењу принципа једнаких могућности и родне равноправности при запошљавању и samozapoшљавању, едукацији запослених у релевантним службама, увођењу родне равноправности у фондове и програме за које су издвојена подстицајна средства а чији је оснивач општина Врњачка Бања, као и у програме и услуге НСЗ-а – а све у складу са Законом о равноправности полова. Такође, предвиђене су активности промоције предузетништва међу младима (подједнако младићима и девојкама) и мање заступљеним полом.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: Повећање учешћа жена у доношењу одлука

Повећање учешћа жена у доношењу одлука представља предуслов демократичности и равноправности локалних политика и не укључује само учешће жена, већ и различитих група у неповољнијем положају у формулисању локалних политика. Као кључне карактеристике и препреке учешћа жена у локалним политикама идентификоване су: подзаступљеност жена у органима извршне власти, недовољна укљученост жена у одлучивање на локалном нивоу, у оквиру Савета месних заједница, што се посебно односи на сеоске месне заједнице и жене са села и недовољна видљивост и активност политичарки на иницијативама за родно осетљиве локалне политике.

У складу са тим дефинисани су следећи појединачни циљеви:

2.1 Повећање учешћа жена на местима извршне власти и у представничким телима

Овај циљ подразумева примену националног институционалног оквира, пре свега Закона о равноправности полова и предвиђа установљивање квота за позиције извршне власти, именована и постављена лица, од најмање 30 % мање заступљеног пола у складу са Законом. Показало се да измене изборног законодавства нису довољне, посебно јер се не односе на позиције извршне власти.

2.2 Повећање учешћа жена у Советима месних заједница

Прикупљени подаци показују да су жене присутне са мање од 15 % у Советима месних заједница и да је паралелно са установљивањем квоте за изборне листе, потребно радити на информисању и оснаживању жена за учешће у одлучивању на локалном нивоу.

2.3 Повећање видљивости политичарки и њихове активности на увођењу родне перспективе у локалне политике

Овај циљ подразумева повећану информисаност и сензибилисаност политичарки у општини Врњачка Бања, одборница и чланица политичких странака, као и јачање њихове

међусобне сарадње, али и сарадње са политичаркама на европском нивоу, којима се доприноси њиховом активнијем учешћу у доношењу одлука.

II. Улога пружања услуга

Улога локалне самоуправе као пружаоца услуга дефинисана је Европском повељом и подразумева адекватан приступ услугама које реализује и финансира локална самоуправа, али и обезбеђивање услуга које одговарају потребама различитих група грађана и грађанки. На основу анализе стања идентификовано је да су групе у посебно неповољном положају, оне којима је отежан приступ услугама: жене са искуством породичног насиља, самохране мајке, Ромкиње, интерно расељена лица и жене са села. Унапређење положаја маргинализованих група захтева дугорочне активности и решавање ширих социоекономских проблема који обликују неповољни положај припадника/ца ових група. Као значајан недостатак услуга које обезбеђује локална самоуправа показала се неадекватна заштита жена које су претпеле породично насиље, као и неадекватно процесуирање насиља. Тако је ова област дефинисана као стратешки циљ, посебно имајући у виду спровођење Националне стратегије за борбу против сексуалног и родно заснованог насиља на националном нивоу.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: *Унапређење система заштите жена жртава родно заснованог, партнерског и насиља у породици*

Постојећи капацитети у општини Врњачка Бања, укључујући институције које финансира општина и републичке институције на локалном нивоу су недовољни односно, нису се показали довољно ефикасни у сузбијању насиља над женама. Евидентан је и недостатак међусекторске сарадње и/или умрежености и усклађености рада свих релевантних институција и специјализованих невладиних организација.

Поред тога идентификоване су још неки недостаци због којих се проблем насиља у породици не решава ефикасно у Врњачкој Бањи - непоштовање Протокола о сарадњи, недостатак механизма за праћење поступања институција, али и неоснаженост жртава, недовољна информисаност и прихватљивост насиља у широј заједници. До сада од стране општине Врњачка Бања није постојала систематска подршка решавању проблема насиља у породици у Врњачкој Бањи, осим делимичне финансијске подршке у раду у виду донација удружењима грађана/ки.

У складу са тим су дефинисани појединачни циљеви:

3.1 Унапређење рада институција на сузбијању насиља над женама

Овај циљ подразумева подизање нивоа знања запослених у локалним институцијама, али и потребне мере на успостављању чврсте и континуиране сарадње. Надлежности, начин поступања, размена информација и други детаљи дефинисаће се усвајањем протокола о сарадњи институција на локалном нивоу, који је за ниво Србије развијен у склопу спровођења Стратегије за сузбијање сексуалног и родно заснованог насиља. Осим тога потребно је учинити институције доступније женама изложеним насиљу, кроз успостављање и рад мобилног тима. Како би се обезбедило поштовање Протокола, али и континуирано праћење броја случајева насиља и поступања институција у оквиру Савета за безбедност или другог органа локалне самоуправе, представници/е надлежних институција, општинског већа и одборници/е пратиће рад институција, функционисање мобилног тима. Предвиђеним активностима потребно је обезбедити

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

ефикасније процесуирање сваког пријављеног случаја насиља, кроз сарадњу са женским групама и другим организацијама за подршку жртвама насиља.

3.2 Подизање свести јавности о неприхватљивости родно заснованог насиља и облицима заштите

Претпоставља се да је број случајева насиља знатно већи од броја који буде пријављен институцијама. Као узроци су дефинисани недовољна оснаженост жртава за пријављивање насиља, недовољна информисаност о институцијама и облицима заштите, недовољно поверење у институције и облике заштите. Због тога је потребно спроводити кампању на нивоу општине, којом ће се шира јавност и потенцијалне жртве информисати о значају пријављивања насиља, облицима заштите, али и којом ће се послати јасна порука о неприхватљивости насиља над женама.

"Ако желимо да створимо друштво засновано на равноправности, веома је важно да локална и регионална власт узму у обзир родни аспект при креирању стратегија, вођењу својих организација, као и у свакодневној пракси. А у данашњем и сутрашњем свету, право на равноправност између мушкараца и жена је такође кључ нашег економског и друштвеног успеха – не само на европском и државном нивоу, већ и на нивоу региона, у градовима и у локалним заједницама."

Европска повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу

3.3 Оснаживање жена у случајевима насиља

На територији општине Врњачка Бања се је још увек заступљен традиционални начина васпитања девојака и жена и то на тај начин да жена мора да трпи насиље у породици и веома се тешко супротставља насилнику и одлучује да насиље прекине. Врло често жене које трпе насиље немају подршку чак ни примарне породице. Веома је битна психо-социјална подршка женама које се налазе у ситуацијама породичног насиља, а и у периду након престанка насиља. Један начин оснаживања јесте психо-социјали рад са женама у Саветовалишту за брак и породицу који је до сада радио само волонтерски у оквиру Центра за социјални рад. Обзиром да се услуга није финансирала, није се ни могла пружати у оном обиму у којем је то било и потребно. Неопходно је предвидети финансирање наведене услуге.

3.4 Обезбеђење смештаја жена у случајевима акутног насиља

У случајевима акутног насиља, када је неопходно да се жена збрине, врло често и са малолетном децом, неопходно је њено хитно збрињавање. Општина Врњачка Бања нема Прихватилиште за жртве насиља у породици. И за ову услугу социјалне заштите неопходно је пронаћи адекватан простор, као и финансијска средства за наведену услугу. Ова услуга социјалне заштите је предвиђена Одлуком о социјалној заштити ("Сл.лист општине Врњачка Бања" бр.16/11).

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ ЛАП

Стратешки циљ 1: Изградња институционалног оквира за спровођење политика родне равноправности у општини Врњачка Бања

Индикатор: Успостављање мере и процедуре за формулисање, имплементацију и праћење родно осетљивих локалних политика

Појединачни циљ 1.1: Повећани капацитети, надлежности и видљивост тела за равноправност полова

Индикатор: Број поднетих и усвојених иницијатива телу за родну равноправност

Рок: децембар 2021

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања/др.ресурси	рокови
1.1.1. Оснивање тела за РР	Одлука о оснивању тела са деф.надлежностима у складу са ЛАП и обавезе Повеље; измена Статута општине	Сл.лист Извештавања, мониторинг	Радна група одборнице	Буџет општине	Септемб. 2020
1.1.2. Израда годишњег плана рада тела за РР	Годишњи план	Изв. са седнице	Чланови тела	Ресурси општине	Децемб. 2020
1.1.3. Обука и едукација чланова тела за рр	Две обуке годишње	Изв. И мониторинг	Тело за рр, удружења стручњака	Буџет, донатори	Јануар/ Децемб. 2020
1.1.4. Инфор. Руковод. О раду тела, објава изв.	Најмање два одржана састанка годишње; Годишњи извештај СО	Извештај Интернет сајт, записници	Тело за рр	Буџет општине и други ресурси	Дец 2020, 2021, 2022, 2023
1.1.5. Успостављ. Сис. Финансирања активност и тела	Буџетом обезбеђено најмање 60% средстава планираних актив.	Изврш. буџета	Тело за рр Одсек финан. Одборници	Буџет општине 2019 2020 2021 2022	Октобар/ децембар 2021 2022 2023

Појединачни циљ 1.2. Успостављен систем праћења положаја жена и мушкараца у општини Врњачка Бања и повећана доступност родно осетљивих података

Индикатор: Минимум 50% служби, установа и предузећа код којих су доступни родно разврстани подаци

Рок: децембар 2021

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

Активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања и ресурси	рокови
1.2.1. Развијање сис. Вођења родне статистике у служ. Евид. ОУ, јавна пред, установе на основу НАП-а	Идентификација недостатака анализе стања Развијен модел статистике Усвајање акта који обавезује све установе и предузећа да разврставају податке по полу	Сл. Евденција општинске управе Извештај мониторинга једнаких могућ. Учешћа маргинализ. група	Тело за рр радна група за праћење ЛАП-а Спољни стручњаци	Буџет општине	Децембар 2021
1.2.2. Презентација резултата родних података	Годишњи извештај о стању рр Минимум два медија локална	Сајт општине	Тело за рр	Буџет општине	Децембар 2020 2021 2022,2023
1.2.3. Спровођење истраживања	Резултати истраживања	Публикација извештај	Тело за рр, удружења, спољни сарадници	Донаторска средства	Август 2022
1.2.4. истраживање узрока неактивности и дуг. Незапослености жена и муш. и упоредни прег.	Резултати истраживања	Публикација извештај	Тело за рр, НСЗ, спољни сарадници, удружења	Донаторска средства	Децембар 2022
1.2.5. родна анализа буџета општине и израда препорука за сл. годину	Најмање 3 родно осетљиве линије у буџету	Извештај о анализи, буџет	Тело за рр, , одсек лер	Донаторска средства, ресурси општине	Октобар 2021

Појединачни циљ 1.3. Увођење родне перспективе у активности општинске управе и институције чији је оснивач општина

Индикатор: Број родно осетљивих стратешких докумената и буџетских линија у граду

Рок: децембар 2022

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

активности	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања	рокови
1.3.1. Едукација запослених у институтацијама, установама и ОУ за увођење родне перспективе у фондове, развојне планове и др.	Обуке, обухваћено најмање 40% предузеће, служби 20 учесника по обуци Повећан минимум знања за 20%	Евалуација пре и после обуке Извештај и мониторинг	Тело за рр, ОУ, спољни стручњаци	Донаторска средства и буџет општине	Новембар 2020
1.3.2. Израда родно осетљивих развојних планова, рада предузећа, одељења и др.	Најмање 3 родно осетљива плана	Годишњи планови Извештај	Предузеће, установе, одсеци и тело за рр	Буџет општине и други ресурси	Новембар 2020

Појединачни циљ 1.4. Обавезивање на равноправност и промоција принципа једнаких могућности

Индикатор: Минимум 3 афирмативне мере

Рок: децембар 2020

Активности	индикатори	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања	рокови
1.4.1. Усвајање аката којим се уводи обавеза коришћења родно осетљивог језика у јавну и интерну комуникацију	Усвојен акт	Сл лист	Тело за рр, одборници и спољни сарадници	Буџет општине и др.	Октобар 2020
1.4.2. Праћење видљ. Равноправности кроз визуелне представе (давање улица, организовање изложби о знаменитим Врњчанкама, пропагандни и марк. Материјал у складу са рр.	Најмање 3 афирмативне визуелне представе	Одлуке СО и надлежних органа	Тело за рр, Установе културе, надл службе и органи	Буџет општине	Септембар 2021

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

1.4.3. Оглашавајући радна места поштујући принципе рр у ОУ и у свим установама и јавним предуз. Чији је оснивач општина	Минимум 90% огласа за радна места са елементима рр, Упутити упутство за оглашавање радних места по принципима рр	Огласи за радна места Извештај	Службе за управљање људским ресурсима, тело за РР	Ресурси општинске управе	Децембар 2021
1.4.4. Обезбеђивање учешћа мање заступљ. Пола и марг. Група у доношењу одлука и др. Развојних докумената	Најмање 30% мање заступљеног пола да је присутно на расправама, најмање једно удружење које се бави питањима рр укључено у израду планова	Записници са јавних расправа, извештаји мониторинг	Тело за рр Одсеци, удружења	Буџет, донатори, др ресурси	Децембар 2021
1.4.5. Припрема и израда месечног билтена о раду лок.смуоуправе и инфор. О рр и напретку	300 штаманих и подељених билтена укључујући и села анкета	Резултати анкете Извештај о подели билтена	Општинске слиужбе, удружења, тело за рр, СО	Буџет 2021 И даље	Децембар 2021
1.4.6. организација јавних расправа о резултатима реал. ЛАП-а и напретку рр	Најмање једна расправа годишње	Извештај о спровођењу ЛАП и мониторинг	Координационо тело и тело за рр	Ресурси општине	Децембар 2020 и даље

Појединачни циљ 1.5: Увођење принципа родне равноправности у програме запошљавања у складу са законом о равноправности полова

Индикатор: За 20% повећан број мање заступљеног пола корисника преко НСЗ

Рок: децембар 2021

Активности	индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Извори финансирања	рокови
1.5.1. едукација	Повећан ниво	Информације	НСЗ, тело за	Ресурси НСЗ,	Децембар

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

запослених у НСЗ и др инстит. У области рада за промену принципа рр	знања за 50% Одржане обуке Минимум 20% запослених годишње прошло обуку	из анализе процене Извештај са обуке	рр, удружења, стручњаци	ресурси општине, спољни донатори	2021
1.5.2. Подстицај послодаваца да у захтевима поштују принцип рр као и у огласима у којима су нетрадиционална заним. За жене и мушкарце у складу са чл 22 закона о равн.полова	Број послодаваца који се обраћају НСЗ који поштују принцип једнаких могућности Број интервенција које је имала НСЗ, упућујући послодавце на закон о рав.полова	Службена евиденција, извештај Локал, савета за запошљавање	НСЗ Врњачка Бања, тело за рр, Локални савет за запошљавање	Ресурси НСЗ	Децембар 2020 2021, 2022 2023
1.5.3.увођење активних мера за поштовање принципа рр у све програме које спроводи општина и чији је оснивач, сходно чл. 22 закона о рав. полова	Идентификовано најмање 3 институције, спољна евалуација	НСЗ филијала Врњачка Бања, удружења, спољни стручњаци	Тело за рр, удружења, општина, спољни стручњаци	Ресурси општинске управе, ресурси НСЗ, донатори	Децембар 2022
1.5.4. Увођење рр у све фондове и програме за издвојена подстицајна средс. Чији је оснивач општина	Најмање 30% мање заступљеноог пола да су корисници	Извештај о дистрибуцији фондова и подс. Средства Извештај	Општина Врњачка Бања, тело за рр	Ресурси општине	Децембар 2021
1.5.5. Прмоција предузетништва међу младима и мање заступ. пола	Минимум окупљање једном годишње, минимум три медијских промоција годишње	Извештаји пројекта Пресклипинг Извештај о мониторингу	Удружења, НСЗ, општина и др	Буџет, донаторска средства	Децембар 2020 2021 2022 2023

Стратешки циљ циљ 2: Повећање учешће жена у доношењу одлука

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

Индикатор: Најмање 30% жена у свим органима власти

Појединачни циљ:2.1. Повећање учешће жена на местима извршне власти

Индикатор: 30% жена на местима извршне власти и у другим органима

Рок: децембар 2021

Активности	Индикатор	Извор финансирања	Носиоци активности	Извор финансирања	рокови
2.1.1. Промоција закона о рр, лобирање за примену	Најмање 3 састанка годишње са пред. Пол. Странака Подељен инфо материјал у 80% пол. Странака и у 80% СО и ОУ	Извештај са одржаних састанака	Одборници, тело за рр	Буџет општине	Децембар 2021
2.1.2. Усвајање измене Посло9вника/ Статута у циљу дефинисање мање заст.пола на позиције извршне власти и одборничким местима	Измена Статута/ Посл.	Сл лист	СО Врњачка Бања, тело за рр, одборници	Ресурси општинске Управе	Мај 2020
2.1.3. Усвајање измене Статута /пословника са увођењем одредбе о најмање 30%	Измена статута и посл.	Сл.лист	Со општина Врњачка Бања, тело за рр	Ресурси општ.управе	Мај 2020

Појединачни циљ 2.3. Повећање видљивости политичарки и њихове активности на увођењу родне равноправности у локалне политике

Индикатор: Формирана платформа локалних одборница и најмање 2 иницијативе које су поднеле/подржале, а које се тичу неког од циљева овог ЛАП-а

Рок: децембар 2021

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

Активности	индикатори	Извори провере	Носиоци активности	Извори финансирања или ресурси	рокови
2.3.1. Обуке за оснаж. Жена за одлучивање у пол.странкама и деловање рр	Најмање 6 одржаних тренинга са политичаркама Унапређене вештине и знање	Извештај о тренинзима Извештај о напредовању	Лок.одбори пол. Странака Удружења стручњаци	Донаторска средства	Децембар 2020
2.3.2.формирање женске политичке платформе	Формирана женска пол. Платформа Учешће представница пол партија	Одлука о формирању полит. Платформе Извештај једнаких могућности	Одборници	Средстава пол странака, донатори	Децембар 2020
2.3.3. образовање чланица пол платформе за лобирање за рр на лок. Нивоу, под. Инициј.	Најмање две чланице учествују	Извештај о спроведеним актив.	Чланице платформе, тело за рр	Буџет општине Врњачка Бања, донаторска	Децембар 2020
2.3.4. учешће политичарки у повезивању градова на европском нивоу, размена искустава са пол. европе	Најмање 2 представнице да учествују у активностима	Извештај о спроведеним актив.	Чланице платформе, тело за рр	Буџет општине	Децембар 2021 и даље

Стратешки циљ 3: Унапређење система заштите жртава родно заснованог, партнерског насиља у породици

Индикатор: Број процесуираних случајева пред судом

Појединачни циљ 3.1. Унапређење рада институција на сузбијању насиља над женама

Индикатор: Успостављен систем сарадње институција и унапређења постојећих услуга

Рок: децембар 2020

Активности	индикатори	Извори провере	Носиоци активности	Извори финансирања	рокови
3.1.1. Могућност организације смештаја за ургентне ситуације	Збрињавање жртава насиља у породици,	Евиденција помоћи ЦСР	Општинска управа, здравствене установе,	Буџет општине, ресурси укључених	Децембар 2021

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

при ЦСР	старих лица и др		суд, полиција, центар за соц. Рад, тело за рр, удружења и др.	институција	
3.1.2. едукација запослених у лок.институцијама за унап.сарадње	Обуке учесника Подељени билтени, емитовани медијски садржаји	Извештаји Извештај о раду група Медијски инвестај	Удружења, центар за соц.рад, тело за рр	Буџет општине, центар за соц рад, тело за рр	Децембар 2020
3.1.3. образовање водитељица група, промоција група	Обука, формирана једна група самопомоћи Подељени билтени Медиј.садрж.	Извештај о едукацијама Медијски извештај Извештај јед. Могућ.	Удружења, Центар за соц рад, тело за рр	Буџет општине, Центар за соц рад, донаторска средства	Децембар 2020
3.1.4. унапређење рада и кампања за пријављивање	Уведена бар једна нова услуга Израда постера бар 50 комада Телефонске консултације	Буџет општине Годишњи извештај	ОУ и удружења	Буџет општине и удружења	Децембра 2020 2021 2022 2023
3.1.5. измена Статута општине о формирању и надлежности савета/комисије	Одлука о формирању Извештај о сарадњи предат телу за рр	Сл лист Извештај о раду мобилног тима	ОУ Полиција, Дом здравља, суд, удружења	Буџет општине, донаторска средства	Март 2020
3.1.6. Успостављање тела при ОУ за праћење и спровођење Протокола о сарадњи и бр пријављених	Минимум два пута годишње преко лок. Медија обавеш. јавности	Извештај о спровођењу	Савет за безбедност, ОУ, тело за рр	Буџет општине и ресурси ОУ	Март 2021

Појединачни циљ 3.2. Подизање свести јавности о родно заснованом насиљу и облицима заштитите

Индикатор: Повећан број укупно пријављених случајева бар за 20% у односу на предходну годину, Центру за социјални рад

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

Рок: децембар 2022

Активности	индикатор	Извор провере	Носиоаци активности	Извори финансирања/ресурси	рокови
3.2.1. Спровођење медијске кампање и дистриб. Промо материјала о неприх. Насиљу и доступним облицима заштите са контактима институција којима је могуће обратити се	50 медијских садржаја 2000 лифлета подељених годишње 50 информативних плаката	Извештај о спровођењу ЛАП-а Прес клипинг Извештај о дистрибуцији материјала	ОУ, тело за рр, локални медији, удружења, инстит.	Буџет општине	Март 2020 2021 2022 2023
3.2.2. Обележавање 16 дана активизма против насиља над женама одржавањем јавних акција и истицање постера у јавним просторима	Минимум једна трибина годишње Минимум 2 јавне акције годишње Минимум да учествује 3 институције 100 истакнутих постера годишње	Извештај о спровођењу ЛАП-а Извештај могућности	ОУ, тело за рр, савет за безбедност, удружења, институције	Буџет, донаторска средства	Нов. И децем на годиш нивоу 2020 2021 2022 2023

Стратешки циљ циљ 4: Побољшање здравља жена и унапређење родне равноправности у здравственој политици

Појединачни циљ: Очување и Унапређење општег здравља жена и мушкараца

Активности	индикатор	Извор провере	Носиоаци активности	Извори финансирања/ресурси	Рокови
Очување и Унапређење општег здравља жена и мушкараца рад са младима	Подел лифлета, предавања, радионице	Извештај ДЗ, активност младих у превенцији	НВО, институције	Буџет општине, министарства, привреда локал. Самоуправе	2020 2021 2022 2023

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023**

Обележавање значајних датума из календара здравља	Обележ. Промо активнос.	Прес клипинг, извештаји	НВО, институције	Медији, НВО, општина, институције и др.	2020 2021 2022 2023
Едукација о важности превенције	Одржавање едукација у средњим школама	Извештаји, прес клипинг	НВО, институције, сарадници	Медији, сарадници, буџет општине, министарства, НВО	2020 2021 2022 2023
Психо социјална и искуствена подршка онколошким болесницима	Трибине, предавања, саветовања	извештај	НВО, институције	Медији, сарадници, буџет општине, министарства, НВО	2020 2021 2022 2023

I. Обележавање значајних датума из календара здравља

1. Недеља превенције карцинома грлића материце- јануар
2. Светски дан оболелих од рака
3. Национални дан карцинома дојке 20.март(месец март, посвећен жени и њеном здрављу)
4. Обележавање 8. Маја светског дана борбе против рака јајника
5. Светски дан Гинеколошких карцинома ..20.септембар.....ЖЦ Милица, Дом здравља Лок сам. ИЈЗ Батут, МЗ РС, МОС (министарство омл. И спорта) Волонтери Гимназије, Туристичке, ХИТ, основне школ
6. Месец борбе против рака дојке –Октобар МАНИФЕСТАЦИЈА Дај педалу раку ЖЦ Милица у сарадњи са Локалном самоуправом ДЗ , СС Врњачка Бања,ЗЈЗ Краљево, волонтерима Гимназије Туристичке школе ХИТ,Ош. (уз институционално покровитељствоМЗ, МОС, ИЈЗ Батут

II. Едукација о важности превенције рака дојке и гинеколошких карцинома, као и свих карцинома који су у великој експанзији на територији Општине В.Бања :карцином дебелог црева, простате, плућа и подршка спровођењу скрининга.(ЖЦ Милица, Лок самоуправа, Дом здравља ИЈЗ др Милан Јовановић Батут)

III. Психо-социјална и ИСКУСТВЕНА ПОДРШКА ОБОЛЕЛИМА И ЊИХОВИМ ПОРОДИЦАМА

Спровођење и праћење спровођења ЛАП-а

Носиоци активности су пре свега локална управа и локалне институције, али и локална удружења грађана и друге организације, уз сарадњу и партнерство са локалном самоуправом. За праћење реализације активности дефинисаних ЛАП-ом, осим носилаца активности, надлежно је тело за родну равноправност општине Врњачка Бања. Тело је уједно надлежно и за праћење остварености циљева ЛАП-а, на основу дефинисаних

*ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ 2020- 2023*

индикатора и за координацију других носилаца активности и сарадњу локалне управе са другим институцијама и организацијама. Предлог је да се формира тело/савет за родну равноправност као стално скупштинско тело, а према детаљним информацијама које је могуће наћи на сајту Управе за родну равноправност, а посебно у публикацији Механизми за постизање родне равноправности на локалном нивоу, коју је могуће наћи путем следећег линка:

http://www.gendernet.rs/files/Mehanizmi/Lokal/Mehanizmi_za_postizanje_rodne_ravnopravnost_i_na_lokalnom_nivou_-_web.pdf.

Тело за рр ће сачињавати и годишњи извештај о реализованим активностима и нивоу достигнутог индикатора, а на крају свог мандата извести о остварености циљева.

Тело за РР ће сачинити извештај за сваку годину имплементације ЛАП-а, почевши од 2019., припремити оперативни план, дефинисан у годишњем плану рада тела за рр, као и средства потребна из буџета општине за реализацију активности ЛАП-а у одређеној години. Годишњи план рада, укључујући оперативни план имплементације ЛАП-а ће усвајати Скупштина општине Врњачка Бања, најкасније у децембру текуће, за наредну годину. Почевши од 2019. оперативни план ће бити припреман у октобру текуће, за наредну годину, у складу са буџетским календаром, како би се обезбедило правовремено планирање буџетских средстава.

Локална самоуправа општине Врњачка Бања ће бити партнер у свим активностима које се спроводе и финансирају донаторским средствима и ставити на располагање своје ресурсе у циљу спровођења активности.

Годишњи извештај о реализацији ЛАП-а припрема тело за рр, на годишњем нивоу, најкасније у децембру календарске године за коју се извештај подноси.

Активности предвиђене акционим планом подразумевају једнаке могућности за учешће вишеструко маргинализованих група (самохраних родитеља, особа са инвалидитетом, Рома и Ромкиња, жена са искуством насиља, сеоско становништво, интерно расељених и избеглих лица итд.) и тамо где то није посебно наглашено. У том смислу цео акциони план подразумева поштовање принципа једнаких могућности, а индикатори укључују праћење једнаких могућности за учешће припадника различитих група.

Обрадио: Координациони тим